

Євген СКУЛИШ,
ректор Національної академії
Служби безпеки України,
генерал-майор,
доктор юридичних наук, доцент

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Ключові слова: корупція; боротьба з корупцією; антикорупційна політика; запобігання і протидія корупції; соціальні чинники.

Результати різних соціологічних досліджень, проведених і українськими, й міжнародними інституціями, засвідчують, що громадяни України серед першочергових проблем, поряд з низьким рівнем заробітної плати, невисоким рівнем соціальної захищеності, називають також проблему корупції в усіх гілках влади, особливо наголошуючи на виконавчій та судовій. Для них корупція є обмежувальним фактором у забезпеченні гарантованих їм Конституцією України прав і свобод, порушує принципи рівності всіх перед законом і соціальної справедливості, є чинником, який підмінює закон та встановлює свої правила у суспільстві. За таких умов втрачається віра у силу закону, державу й органи влади, які виступають від імені цієї держави і мають забезпечувати законні права її громадян.

Основу державної політики у сфері протидії корупції становлять напрями впливу на передумови корупції: звуження меж державного регулювання, економічних і соціальних процесів; розробка та запровадження механізму залучення трудових колективів до контролю за додержанням антикорупційного законодавства, здійснення заходів щодо запобігання корупційним діянням та їх громадського обговорення; удосконалення системи оподаткування, зменшення податкового тиску на підприємців та інших фізичних осіб, спрощення порядку стягнення податків, розширення сфери застосування фіксованих платежів; виявлення та заборона будь-яких монопольних проявів, сприяння природній конкуренції тощо.

Проблема взаємовідносин влади та соціуму, залишаючись актуальною дотепер,

у різні історичні періоди хвилювала науковців, які, намагаючись консеквентно простежити витоки зловживання владними повноваженнями, формували підґрунтя для дослідження його інститутів.

Дослідженню феномену корупції присвячені роботи Л. Аркуші, Л. Багрій-Шахматова, В. Борисова, Ю. Бауліна, В. Байдука, П. Геги, О. Гіди, М. Гончаренка, О. Дульського, А. Закалюка, В. Зеленецького, О. Кальмана, В. Клименка, М. Корнієнка, М. Мельника, Н. Матюхіної, М. Михальченка, С. Омельченка, А. Редька, А. Сафоненка, О. Светлова, В. Сіренка, В. Тація, О. Терещука, М. Хавронюка, Ф. Шульженка, В. Чеховича.

Серед наукових праць, що розкривають сутнісні аспекти антикорупційної політики держави, можна виділити доробки В. Борисова, О. Кальмана [1], П. Добродумова [2]; Є. Невмержицького [3], О. Прохоренка [4; 5]. Аналізу законодавства про корупцію присвячені роботи М. Азарова, І. Бондаренка, М. Мельника, А. Редьки, М. Хавронюка [6–8]; дослідження антикорупційної політики як правової функції держави здійснено у дисертаційних роботах В. Лукомського, О. Прохоренка, А. Сафоненка, О. Ткаченка [9–12]. Втім, незважаючи на значну кількість публікацій, питання соціальних аспектів антикорупційної політики висвітлені недостатньо.

Метою статті є з'ясування соціальних аспектів антикорупційної політики держави та її впливу на суспільний розвиток.

Корупція – соціальне явище, і його можна розглядати під різними кутами зору, виходячи із ймовірних причин її виникнення. Соціальна сутність корупції проявляється у її загальному і глобальному аспектах.

Цим явищем охоплено всі політичні системи, воно притаманне всім країнам. У тих із них, де хабарництво поширене значною мірою, воно із соціальної аномалії перетворюється на правило і виступає звичним засобом вирішення проблем, стає нормою функціонування влади і способом життя переважної частини членів суспільства. Корупція належить до тих проблем, які неможливо вирішити у відриві від політичних, економічних і соціальних факторів розвитку суспільства. Антикорупційна політика має вкрай важливий соціальний аспект, оскільки є сукупністю послідовних заходів держави та суспільства, через які реалізуються суспільні інтереси щодо обмеження корупції та споріднених з нею злочинів. Вона знаходить своє відображення у законодавстві, виробленні й застосуванні спільних принципів та механізмів протидії корупції, узагальненні досвіду антикорупційної діяльності й науковому підході до вирішення проблеми і спрямована на обмеження корупції, забезпечення захисту суспільних інтересів від владних зловживань в економічній, політичній та соціальній сферах [11, 14]. Антикорупційне законодавство є лише основою, на якій можна проводити докорінні структурні перетворення.

Законодавчі ініціативи щодо побудови антикорупційної політики в Україні за останні роки істотно почастишали. Зазначимо, що Верховною Радою України 11 червня 2009 року було прийнято пакет антикорупційних законів. Цей пакет складався з трьох Законів: «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення». Проте окремі положення вказаних законів не відповідали чинному законодавству, запропоновані у них заходи вирізнялися безсистемністю, заплутаністю і дискусійністю. Крім того, громадські та експерти неодноразово висловлювали критичні зауваження щодо цих законів. Зокрема, наголошувалося на неможливості їхнього застосування, оскільки вони порушують гарантовані Конституцією України права і свободи громадян. В результаті вони були направлені на доопрацювання.

Результатом доопрацювання Національним антикорупційним комітетом пакета

антикорупційних законів, приведення їх спірних норм у відповідність до Конституції України з урахуванням пропозицій, висловлених Групою країн проти корупції Ради Європи (GRECO), і застережень, викладених Конституційним Судом України у Рішенні від 6 жовтня 2010 року № 21-рп/2010 (справа про корупційні правопорушення та введення в дію антикорупційних законів), а також пропозицій експертів і представників громадськості стало розроблення нового Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» (реєстр. № 7487 від 17 грудня 2010 року) [13], який був прийнятий Верховною Радою України 7 квітня 2011 року. Одночасно був прийнятий і Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення», яким встановлена адміністративна та кримінальна відповідальність за вчинення корупційних правопорушень та злочинів.

З-поміж інших основних новацій вказаних законів є розширення та уточнення кола суб'єктів, які можуть бути суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення; конкретизація суб'єктів, які здійснюють запобігання та протидію корупції; уточнення порядку проведення спеціальної перевірки, а також фінансового контролю; запровадження жорсткого механізму притягнення до відповідальності та усунення наслідків корупційного правопорушення; розширення видів адміністративних корупційних правопорушень та злочинів тощо. Однак, на нашу думку, спірними залишаються деякі положення закону щодо суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення (ст. 4 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»). Крім того, наведений перелік осіб є занадто розширеним, не повною мірою визначене співвідношення між категоріями «службова» та «посадова» особа. Такі питання повинні бути вирішені системно й комплексно в усіх законодавчих актах, особливо кодифікованих, та приведені у відповідність до Конституції України. Також варто наголосити на відсутності чіткого визначення «конфлікту інтересів» (ст. 14 закону України «Про засади запобігання і протидії корупції») публічного та приватного характеру. Наявні в ньому й інші спірні питання, що потребують більш детального дослідження. Разом із тим у цілому ці закони сприятимуть розбу-

дові антикорупційної політики, соціальним перетворенням в Україні.

Взагалі питання протидії корупції традиційно посідає одне із перших місць у внутрішній політиці будь-якої країни. Щоправда, ефективність антикорупційних заходів у різних країнах різна. Так, в Ізраїлі передбачено досить суттєві соціальні пільги для урядовців, поряд з чим функціонує система жорсткого покарання при виявленні корупції, що зумовлює її низький рівень (доведені до судового розгляду корупційні злочини становлять усього 5%). Моніторинг корупційних проявів здійснюється урядовими організаціями і спеціальними підрозділами поліції, відомством Державного контролера, яке не підпорядковане міністерствам і державним відомствам, а також громадськими організаціями. У разі виявлення фактів корупції відбувається негайне інформування органів розслідування.

Корупційні прояви у Великій Британії відстежує Комітет Нолана, зосереджуючи увагу на моніторингу діяльності членів парламенту, які працюють консультантами фірм, що прагнуть впливати на державну політику; колишніх міністрів та інших посадових осіб, які працюють в тих галузях індустрії, регулювання роботи яких вони раніше здійснювали в уряді. Зусилля німецького уряду в сфері запобігання корупції сконцентровані на законодавчих, організаційних, кадрових та інших заходах унеможливлення різного роду зловживань. Подібну практику запроваджено в Сінгапурі: передбачається щорічна звітність державних посадовців щодо їх майна, активів і боргів; прокурор має право перевіряти будь-які банківські, акціонерні та розрахункові рахунки осіб, які підозрюються в корупції; при цьому оплата праці чиновників досить висока. В США антикорупційне законодавство міститься в чотирьох главах розділу 18 Зводу Законів: «Хабарництво, нечесні доходи і зловживання своїм положенням публічними посадовцями»; «Посадовці та службовці за наймом»; «Здирство і погрози»; «Вибори і політична діяльність». Законом також передбачено обмеження ділової активності колишніх державних посадовців після звільнення з органів державної влади. Суттєвим фактором антикорупційної політики Італії стало втілення в політико-правове поле принципів розподілу влади. Судова система виступає найважливішою з трьох гілок влади

у системі механізмів боротьби з корупцією. Дієвим антикорупційним механізмом слід визнати також те, що судді, прокурори і слідчі вважаються представниками однієї професії та регулярно міняються ролями. Кожен прокурор має такі ж гарантії незалежності, як і судді. В Японії особливого значення набули заборони щодо політиків, державних і муніципальних службовців. Вони, зокрема, стосуються численних заходів, що позбавляють чиновника засобів впливу на приватний бізнес як під час служби, так і після звільнення. Одним із найголовніших напрямів боротьби з корупцією є кадрова політика. Японським державним службовцям гарантована гідна оплата праці. Велику увагу японське законодавство також приділяє етиці поведінки політиків і службовців. Найбільш жорсткою є боротьба з корупцією у Китаї – на посадовця, якого викрили на отриманні хабара або на якомусь іншому корупційному вчинку, чекає публічна страта та конфіскація всього майна. У Польщі ще у 2006 році було створене Центральне антикорупційне управління (ЦАУ). Кандидатів на службу в цьому управлінні відбирають за допомогою психологічних тестів, кваліфікаційних співбесід, а також перевірок на детекторі брехні. Незважаючи на те, що тестування на детекторі брехні формально є добровільним, тих, хто відмовиться від нього, не зараховують до ЦАУ. Керівнику ЦАУ дозволяється також, за потреби, періодично відправляти для перевірки на детекторі брехні кожного працівника служби. Для боротьби із проявами корупції в лавах суддівського корпусу та з боку інших учасників судового процесу зали проведення засідань у польських судах від 2006 року почали обладнуватись відеокамерами та мікрофонами, які дають змогу фіксувати хід судових засідань та поведінку кожного з учасників.

Кримінальний кодекс Канади прирівнює хабарництво до порушення Конституції та акту державної зради. До кримінального покарання притягуються як особи, що отримали хабара, так і ті, хто його дав. Норми конституційного права Канади спрямовані проти залежності парламенту від бізнесу і використання депутатами службового становища з корисливою метою.

Ситуацію стосовно подолання корупції, що склалася в Україні, можна охарактеризувати наступним чином:

– упродовж року в Україні складається від 3 до 7,5 тисяч адміністративних протоколів про корупційні правопорушення;

– хабарництво становить близько 0,3–0,5% загальної кількості злочинів, зареєстрованих в Україні. Незважаючи на дуже високий рівень корумпованості судової влади в Україні, за 10 місяців 2009 року до адміністративної відповідальності було притягнуто лише троє суддів. Найбільше протоколів про корупційні правопорушення за 10 місяців 2009 року складено Службою безпеки України – 35%; органи прокуратури за відповідний період склали 28% протоколів, а органи внутрішніх справ – 27%. Середній розмір адміністративного штрафу, що стягується в Україні за наслідками розгляду судами протоколів про корупційні правопорушення, становить 291,84 грн.

У сучасному світі корупція є одним із видів соціальних відносин. Її соціологічному вивченню присвячені декілька праць, проте головною проблемою залишається відсутність чіткої концептуалізації об'єкта дослідження. З одного боку, корупція трактується як певне соціальне явище, що розглядається на високому рівні соціальної інтеграції. З другого боку, це соціальне явище досліджується на рівні настанов респондентів, а рідше – на рівні поверхневого аналізу повсякденної практики. Найбільш відомі роботи (проте, і їх небагато) присвячені побудові різноманітних індексів корупції, за допомогою яких різні державні установи, владні інституції порівнюються між собою за рівнем корупції. Всіх дослідників соціальних умов виникнення корупції як явища об'єднує думка про те, що корупція зростає у перехідні періоди. Так було після Другої світової війни під час модернізації, яка супроводжувалась масштабною корупцією. Саме під час перенесення політичних, правових та економічних інститутів західних демократій на принципово інше соціальне підґрунтя спостерігається їх відторгнення або переродження на протилежні. Норми, призначені для підтримки багатопартійності, створюють чорний ринок торгівлі депутатськими кріслами, інститут банкрутства перероджується в інструмент терору проти успішних підприємців. Проблема полягає у тому, що формальні інституційні зміни призводять до виникнення двох наслідків: поперше, старі неформальні норми і практики

чинять опір втіленню нових формальних норм; а по-друге, з'являються нові неформальні норми і правила, які посилюють перший ефект. Саме у цей проміжок між старим і новим вкорінюється корупція як інструмент такого спротиву. Причому, чим масштабнішими є інституційні зміни, тим більший простір для появи і зростання нових форм корупції. Таким чином, корупцію можна вважати індикатором неефективності інституційних змін.

Аналізуючи антикорупційну політику України, слід назвати чинники впливу на рівень корупції: непрозорість діяльності і невідзвітність органів державної влади; відсутність (або дуже малий відсоток) політичної волі щодо запобігання та протидії корупції, неефективна участь у цій роботі правоохоронних структур та органів національної безпеки держави; розгалуженість дозвільно-регуляторної системи; надмірний вплив певних олігархічних груп на прийняття державних рішень та процедуру кадрових призначень; неврегульованість конфлікту інтересів; часто відсутність правил професійної етики на публічній службі; низький рівень забезпечення захисту прав власності; недотримання законодавства у сфері боротьби з корупцією, поєднане з його недосконалістю, суперечлива діяльність судової системи у цьому напрямі; відсутність системності в роботі з виявлення корупції в органах державної влади; відсутність публічного контролю за доходами та видатками вищих посадових осіб держави, а також ефективних механізмів участі громадянського суспільства у формуванні й реалізації антикорупційної політики [5, 64]. У соціальному середовищі до контексту існування корупції необхідно віднести такі фактори: тінізація соціально-економічних відносин, маргіналізація значної частини українського соціуму, що призводить до розбалансованості відносин між соціальними верствами та абсолютного домінування політичної еліти. Порівняння соціального контексту і факторів нового вітчизняного елітогенезу, а також структурно-функціональний аналіз розвитку політичної еліти дає можливість дійти висновку про значне відчуження еліти та громадянського суспільства, що є мультиплікатором негативних соціальних наслідків політичної корупції в Україні [19, 25].

Прагнення уникати ризиків і забезпечувати комфортне існування цілком природне для людей. Якщо ж у суспільстві немає консенсусу щодо базових цінностей і цілей, узгодженого проекту майбутнього, зростає взаємна недовіра, то воно стає «суспільством ризику» [14, 28]. Сьогодні в Україні воно, як і будь-яке інше, постійно продукує ризики майже в усіх сферах життєдіяльності. Серед них можна виділити прогнозовані (відносяться до норм соціальної реальності) та неконтрольовані, до яких належать ризики, пов'язані з корупційними практиками. Поширення ризиків не лише впливає на соціальну структуру суспільства, а й створює ефект бумеранга – чим більш прозорою є влада, тим більшу довіру вона викликає у громадян і тим менший ризик виникнення соціальних криз, в основу яких покладено елементи системної корупції. Водночас у діяльності державних контрольних та наглядових інституцій каральна функція щодо питань боротьби з корупцією і надалі домінуватиме, оскільки система централізованого управління передбачає контроль за показниками роботи контролюючих і правоохоронних органів.

Якби припинення корупції полягало тільки у використанні системи примусів, то цю проблему вже було б усунуто. Навіть у країнах із найвищим рівнем корупції є закони, що забороняють корупцію на державній службі. Але, на жаль, цих законів просто ніколи не дотримуються, а система підзвітності ігнорується. Протидія корупції не може бути зведеною тільки до процесу прийняття законів. Головне полягає у спонуканні системи до праці, спрямуванні поведінки людей у позитивний бік.

При виробленні антикорупційної політики в Україні важливо визначити стратегію, тактику та конкретні заходи антикорупційної діяльності. Відповідно основою такої політики є розробка і прийняття антикорупційного законодавства. Сутність антикорупційного законодавства полягає в тому, щоб:

- обмежити, нейтралізувати чи усунути фактори корупції: запобігти конфлікту інтересів (особистих і службових), нормативно визначити рамки етичної поведінки особи, уповноваженої на виконання завдань і функцій держави, зробити вчинення корупційних правопорушень справою невинною і ризикованою, а врешті-решт досягти того,

щоб особа чесно і сумлінно виконувала покладені на неї службові обов'язки;

- чітко визначити ознаки корупційних правопорушень: передбачити адекватні заходи відповідальності за їх вчинення, належним чином врегулювати діяльність органів державної влади та їх окремих підрозділів, які безпосередньо протидіють корупції. Боротися з корупцією слід правовим методом – шляхом законодавчого регулювання. Першочергового значення набуває необхідність законодавчого закріплення цілісного механізму протидії корупції в українській державі (а саме: механізмів, необхідних для того, щоб відвертати, викривати, карати і викоринювати корупцію) та створення системи органів, які безпосередньо будуть реалізовувати заходи боротьби з нею.

Реальна протидія корупції вбачається не так у посиленні кримінальної функції держави, державного контролю, покращенні роботи правоохоронних органів, як у використанні демократичних чинників, дотриманні принципів соціально орієнтованої правової держави, наявності необхідної політичної волі керівництва держави, розумінні вищими посадовими особами гострої необхідності подолання цього негативного соціально-політичного явища, створенні морального простору для реалізації прав, свобод та інтересів громадян. Держава повинна гарантувати ефективну й справедливую діяльність своїх установ та посадових осіб, які особистим прикладом зміцнювали б віру громадян у верховенство права і закону. Для реалізації цих принципів необхідно забезпечити чіткі, науково виважені політичні, правові та організаційно-практичні механізми подолання корупції; незалежність преси; прийняття, реалізацію законів, які потребують дотримання певних стандартів стосовно чистоти бізнесу й торгівлі, демократичного нагляду за діяльністю державних та приватних підприємств і банків; законів, безпосередньо спрямованих проти корупції, що дають можливість притягувати до відповідальності винних у цьому посадових осіб; законодавче гарантування можливості створення й діяльності системи соціального контролю.

Незважаючи на те, що акцент в антикорупційній політиці робиться на встановленні чи мінімізації умов, які сприяють корупції або полегшують корупційну діяльність, це не применшує актуальності постійного удоско-

налення методів виявлення і припинення корупційних злочинів, що належать до корупційних, а також збору й аналізу доказів злочинів у сфері корупції з метою покарання винних у суді (оперативно-розшукова діяльність, дізнання, слідство, підтримання державного обвинувачення в суді).

Загалом формування єдиної державної антикорупційної політики крім наявності політичної волі та суспільної свідомості в питанні попередження проявів корупції потребує належного законодавчого забезпечення (комплекс нормативно-правових приписів, що визначають, регулюють і допускають здійснення механізмів запобігання корупції, а також відповідальність за вчинення корупційних порушень), формування дієвої системи державних органів, забезпечення належного координування і реалізації антикорупційної політики, здійснення превентивних заходів щодо запобігання корупції та її подолання. Побудова цілісної інституційної системи повинна відповідати міжнародним стандартам (зокрема, конвенціям ООН і Ради Європи проти корупції, рекомендаціям GRECO, Стамбульського плану дій антикорупційної мережі ОЕСР), світовій практиці [16–18]. При цьому доцільно враховувати

особливості української правової системи, політичної волі та ментальності громадян.

Наголосимо на тому, що антикорупційна політика має ґрунтуватися на виваженому законодавстві, аби в суспільстві відбулись позитивні трансформаційні процеси. Наразті, будь-які трансформаційні зміни у суспільстві не відбуваються одразу, для цього потрібен час та ефективна фактична дія прийнятого законодавства. Хоча воно було й залишається динамічним, політика дедалі частіше зазнає змін різного характеру і є формою реалізації законодавчих положень. Трансформаційні процеси в українському соціумі мають передбачати широке залучення суспільства до активної участі у протидії корупції. Серед першочергових завдань в цьому напрямі можна окреслити: підвищення уваги до правової освіченості громадян, формування антикорупційної свідомості, розширення обізнаності громадськості щодо діяльності органів влади і управління, механізмів прийняття рішень; продовження роботи зі створення умов для контролю з боку громадянського суспільства за діяльністю державних інституцій, ходом та результатами виконання державних програм, використанням бюджетних коштів тощо.

Список використаних джерел:

1. Борисов В. Громадянське суспільство та питання подолання корупції / В. Борисов, О. Кальман // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – Вип. 2 (41). – Право. – С. 168–173.
2. Антикорупційна політика як функція держави // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 9. – С. 54–58.
3. Невмержицький Є. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії / Невмержицький Є. – К.: КНТ, 2008. – 368 с.
4. Прохоренко О. Організаційно-правові аспекти та стан протидії корупційним проявам у системі державної служби України / О. Прохоренко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2002. – № 6. – С. 35–44.
5. Прохоренко О. Прояви корупції – загроза національній безпеці України / О. Прохоренко // Науковий вісник НАВСУ. – 2002. – Вип. 3. – С. 61–64.
6. Азаров М.Я. Обмеження корупції та «тіньової» економічної діяльності: проблеми і перспективи / М.Я. Азаров // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2001. – № 4. – С. 14–19.
7. Бондаренко І. Місце і роль нормативно-правових актів Президента України у правовому забезпеченні боротьби з організованою злочинністю та корупцією / І. Бондаренко // Право України. – 2005. – № 4. – С. 54–56.
8. Мельник М.І. Науково-практичний коментар Закону України «Про Боротьбу з корупцією» / М.І. Мельник, А.І. Редька, М.І. Хавронюк – К.: Атіка, 2008. – 372 с.
9. Лукомський В. Кримінальна відповідальність за дачу хабара та посередництво в хабарництві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08 / В. Лукомський // Національна академія наук України. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 1996. – 28 с.

10. Прохоренко О. Протидія корупційним проявам у системі державної служби України (організаційно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / О. Прохоренко // Національна академія державного управління при Президентові України. – К., 2004. – 20 с.

11. Сафоненко А. Антикорупційна політика в умовах трансформації українського суспільства: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / А. Сафоненко // Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – 16 с.

12. Ткаченко О. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. Ткаченко // Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2008. – 20 с.

13. Про засади запобігання і протидії корупції в Україні: проект Закону України від 17 грудня 2010 року реєстр. № 7487: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua>

14. Костин А.И. Кризис цивилизации, стратегия устойчивого развития и проблема политического выбора / А. Костин // Вестник Московского университета. – 2004. – № 5. – С. 38–62. – (Серия 12. Политические науки).

15. Конвенція про боротьбу з корупцією, яка зачіпає посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав – членів ЄС: прийнята Радою ЄС 26 травня 1997 року: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

16. Конвенція про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних комерційних угодах: прийнята Організацією економічного співробітництва та розвитку 21 листопада 1997 року: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

17. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією: прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 27 січня 1999 року: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

18. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією: прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 4 листопада 1999 року: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

19. Баланда А.Л. Соціальний контекст політичної корупції / А.Л. Баланда, В.Г. Пшеничний // Збірник наукових праць. – 2010. – № 36. – С. 19–26.

Євген СКУЛИШ

АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Резюме

Висвітлені соціальні аспекти антикорупційної політики держави та її вплив на суспільний розвиток. Проаналізований досвід формування і реалізації заходів запобігання та протидії корупції в Ізраїлі, Великій Британії, США, Італії, Японії, Китаї, Канаді, Польщі. Визначені соціальні чинники, які впливають на рівень корупції в Україні. Запропоновані сутнісні характеристики соціальної складової антикорупційної політики в Україні.

Евгений СКУЛЬШ

АНТИКОРРУПЦИОННАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА РАЗВИТИЕ ОБЩЕСТВА

Резюме

Освещены социальные аспекты антикоррупционной политики государства и ее влияние на общественное развитие. Проанализирован опыт формирования и реализации мер, касающихся предотвращения и противодействия коррупции, в Израиле, Великобритании, США, Италии, Японии, Китае, Канаде, Польше. Определены социальные факторы, влияющие на уровень коррупции в Украине. Предложены существенные характеристики социальной составляющей антикоррупционной политики в Украине.

Evgen SKULYSH

ANTI-CORRUPTION POLICY OF STATE AND ITS IMPACT ON PUBLIC DEVELOPMENT

Summary

The social aspects of anticorruption state policy and its impact on social development are enlightened in the article. The experience of forming and realization of measures of preventing and counteracting corruption in Israel, Great Britain, USA, Italy, Japan, China, and Poland is analyzed. Public social factors having influence on corruption level in Ukraine are determined. Main characteristics of social component of anti-corruption policy in Ukraine are proposed.